

**Lietuvos Respublikos Seimo
Teisės ir teisėtvarkos komitetui**

2017-03-31 Nr. IS-XII-13

Tik el. paštu

Dėl Baudžiamojo proceso kodekso 10, 21, 44, 48, 50, 52, 69, 69(1), 71(1), 72, 128, 140, 168, 190, 192, 196, 197 ir 233 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto (Nr. XIII P-115)

Žmogaus teisių stebėjimo institutas, susipažinęs su LR Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada ir LR Seimo Žmogaus teisių komiteto išvada dėl Baudžiamojo proceso kodekso 10, 21, 44, 48, 50, 52, 69, 69(1), 71(1), 72, 128, 140, 168, 190, 192, 196, 197 ir 233 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII P-115 (toliau – Projektas), teikia savo pastabas dėl šio Projekto 1 str.

Projekto 1 straipsniu projekto rengėjas Teisingumo ministerija siūlo pakeisti BPK 10 str. 1 d. ir ją išdėstyti taip:

„1. Įtariamasis, kaltinamasis ir nuteistasis turi teisę į gynybą. Ši teisė jiems užtikrinama nedelsiant nuo sulaikymo arba nuo šaukimo į apklausą ar teismo posėdį įteikimo momento, arba prieš juos apklausiant“.

Teisės departamentas savo išvadoje nurodė, kad „[t]eikiamame projekte antrosios sąlygos formuluotė keičiama žodžiais „prieš juos apklausiant“. Manytina, kad atitinkama projekto nuostata yra klaidinanti, nes, aiškinant formuluotę lingvistiškai, teisė į gynybą būtų užtikrinama tik prieš apklausą, bet nebūtinai jos metu. Šiame kontekste prielinksnis „nuo“ yra tikslesnis nei prielinksnis „prieš“, nes nurodo trunkamąjį teisės į gynybą užtikrinimo ir realizavimo pobūdį.“

2017 m. kovo 29 d. Žmogaus teisių komitetas tokiai išvadai pritarė.

Žmogaus teisių stebėjimo instituto nuomone, nepakeistus BPK 10 str. 1 d. aiškiai nurodant, kad įtariamasis turi teisę pasimatyti su gynėju prieš apklausą, nebūtų tinkamai įgyvendintas Direktyvos dėl teisės turėti advokatą (2013/48/ES) 3 str. 2 d. a p. Šis punktas numato, kad įtariamasis ar kaltinamasis turi teisę turėti advokatą „prieš juos apklausiant policijoje, kitoje teisėsaugos institucijoje ar teisme“.

Šiuo metu galiojančioje BPK 10 str. 1 d. redakcijoje įtariamojo teisė susitikti su savo gynėju ir aptarti gynybos strategiją prieš įvykstant pirmajai apklausai nėra tiesiogiai nustatyta. Kai kuriais atvejais tai nėra svarbu, kadangi pasirinkti, kada ir kokiomis aplinkybėmis pirmą kartą konsultuotis su advokatu gali pats įtariamasis. Tačiau atvejais, kai įtariamasis yra sulaikytas, jo galimybė susitikti ir tartis su gynėju iki įvykstant pirmajai apklausai tampa visiškai priklausoma nuo ikiteisminio tyrimo pareigūnų ar prokuroro diskrecijos. Taigi, šios teisės įgyvendinimas priklauso nuo to ar konkrečiu atveju konkretus pareigūnas teisę turėti gynėją nuo sulaikymo momento aiškina kaip apimančią teisę pasimatyti su gynėju prieš apklausą.

2016 m. rugsėjo – 2017 m. vasario mėn. Žmogaus teisių stebėjimo institutas atliko tyrimą dėl teisės turėti gynėją įgyvendinimo Lietuvoje. Tyrimo metu, *inter alia*, buvo atlikti pusiau struktūruoti interviu su policijos pareigūnais, prokurorais, teisėjais bei fokusuotos grupinės diskusijos su valstybės garantuojamą antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose teikiančiais advokatais.¹

¹ Iš viso tyrime dalyvavo 10 teisėsaugos pareigūnų ir teisėjų ir 8 advokatai. Tyrimo išvados šiuo metu yra rengiamos.

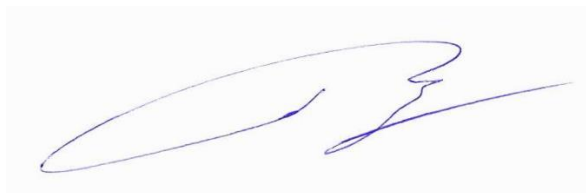
Preliminarūs tyrimo rezultatai patvirtina aukščiau išsakytą argumentą, kad šiuo metu galiojanti BPK 10 str. 1 d. redakcija nėra pakankamai tiksli ir dėl to praktikoje kyla problemų. Tyrime dalyvavusių advokatų nuomone, šiuo metu aiškiai nėra suteikta galimybė asmeniui pasikonsultuoti su gynėju *prieš* apklausą. Visi apklausti advokatai ir teisėjai vieningai palaikė Teisingumo ministerijos pasiūlymą šioje dalyje keisti BPK straipsnio formuluotę, nes tai padėtų išvengti šiuo metu paplitusių skirtingų šio straipsnio interpretacijų. Vienas iš tyrime dalyvavusių prokurorų taip pat nurodė, kad tik turėdamas laiko pabendrauti su įtariamuoju, be tyrėjo dalyvavimo, gynėjas jam galės tinkamai išaiškinti jo teises.

Atsižvelgdami į tai, siūlome keisti BPK 10 str. 1 d., aiškiai įtvirtinant galimybę įtariamajam pasimatyti su gynėju *prieš* pirmąją apklausą:

„1. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ir teismas privalo išaiškinti įtariamajam ir kaltinamajam jo teisę turėti gynėją nuo sulaikymo ar pirmosios apklausos momento ir suteikti galimybę šia teise pasinaudoti. **Sulaikytam įtariamajam užtikrinama galimybė iki pirmosios apklausos pasimatyti su gynėju be pašaliečių.** Dėl įtariamojo ar kaltinamojo prašymo turėti gynėją arba dėl gynėjo atsisakymo surašomas protokolas.“

Šią formuluotę Žmogaus teisių stebėjimo institutas yra siūlęs Teisingumo ministerijai 2015 m. sausio 29 d. rašte.²

Pagarbiai

Natalija Bitiukova,
Direktorius pavaduotoja teisės klausimais

---

² 2015 m. sausio 29 d. Žmogaus teisių stebėjimo instituto raštas Teisingumo ministerijai Nr. IS-X-7 „Pasiūlymai dėl 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui įgyvendinimo“.